

„Kevesebb megosztottságra lenne szükségünk”

Film, Interjú, Vezető hír

2020.12.30 - tiszatáj

BESZÉLGETÉS MILCHO MANCHEVSKI FILMRENDEZŐVEL

Legtöbben az *Eső előtt* rendezőjeként ismerjük, ám a macedón direktor az elmúlt közel 30 évben sem tétlenkedett. Miután Velencéből a legjobb filmnek járó Arany Oroszlánnal

távozott, öt újabb munkával jelentkezett: a hazai forgalmazásba is bekerült *Árnyékok* és *Anyák* után a *Fűzfát* is megtekinthették az érdeklődők, igaz, a pandémiára való tekintettel csak a Művész Távmoziban. Manchevski legutóbbi filmje a '94-es áttörés óta a legnagyobb kritikai elismerésekkel büszkélkedhet, ennek apropóján vettük fel vele a kapcsolatot e-mailben.

– Az *Eső előtt* és a *Fűzfa* hármastagoltságú, ún. triptichon-szerkezetű munkák. Hogyan dolgozta ki ezt a struktúrát?

– Számomra ez egy játék. Komoly elkötelezettséget és rengeteg munkát igénylő kreatív, jelentős móka, amely során különböző módszerekkel regélek el egy történetet és juttatok el egy érzést a közönségnek. Csináltam már ilyesmit, ahogy a fragmentált elbeszélések, az áldokumentumfilmek, a Robert Rauschenberg által inspirált fiktív és dokumentarista kombinációk, valamint a különböző strukturális építészeti formák terén is kipróbáltam magam. A *Fűzfa* eredetileg diptichon, vagyis két, szimmetrikus sztori lett volna. Az elején viszont egy aszimmetrikus háromszög formáját öltötte a film és a végül megszületett három sztori nemcsak a hosszúságuk és a helyszínük (történelmi vs. kortárs, falu kontra város), de a kölcsönhatásuk révén is szabálytalan. Az első történet önálló fejezetnek tűnik, a második és a harmadik összefüggő, miközben ide-oda formálódik a kronológia. Az epizódok egyre jobban felerősödő tónusa viszont egységes, akárcsak a film témája.

– Munkáiban fontos a non-lineáris cselekményszövés. Mi az oka a körkörös elbeszélés és a töredékes narratíva beiktatásának?

– Egy nagyobb kihívást rejtegető történetfelépítés szerkezeti, érzelmi és dramaturgiai síkon is több kísérletezési lehetőséget enged. Non-lineáris elbeszéléssel egy mű összetettsége és meglepetései is gazdagabbak, de az egyenes vonalúság purgálása szintén csak egy lehetőség, nem jobb vagy rosszabb. Ugyan a filmekhez jól illik az effajta történetmesélési megoldás, a mozi történelme során nem olyan sok film élt ezzel a kínáló lehetőséggel. Az irodalom, a zene és a vizuális művészetek sokkal bátrabban feszegették a határokat és fedeztek fel újabb technikákat vagy kiaknázatlan területeket. Lineáris történeteket alkotni egyébként is unalmas.

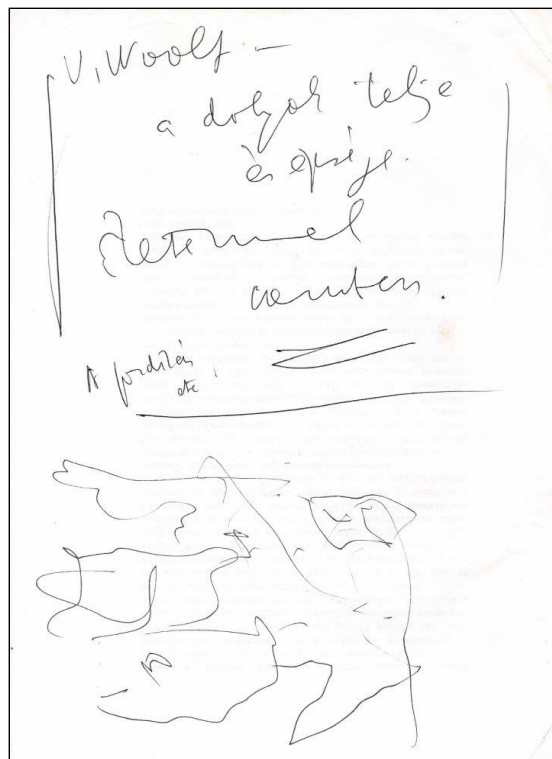
Keresés: Keresés

TISZATÁJ SZTEKULT

PROGRAMOK

- 01.12.** | Vers l'infini. Konok Tamás életmű-kiállítása (1930–2020) >>>
- 12.08.** | Figyelem és irgalmasság – Iványi Gábor és Liskai Tamás >>>
- 12.07.** | Edda Művek, Prognózis, Ámen és Sziámi albumokkal zárul a Lemeztánc Classic >>>
- 12.07.** | Egy nő – Művész Távmoz (online premier) >>>
- 12.03.** | Civilként az állam működési hézagaiban – L. Ritók Nóra előadása >>>
- 12.01.** | ArteKino 2020 – Nézz egy hónapig ingyen európai fesztiválfilmeket! >>>
- 11.27.** | A Szépirók Társasága XVI. fesztiválja >>>
- 11.26.** | Indul az e-Trafó online programsorozat >>>
- 11.26.** | Asztali beszélgetések... – Tompa Andrea és Szabó B. András disputája >>>
- 11.25.** | Olasz világsztárral, „operapástétommal” és adventi koncerttel folytatódik a Műpa Home műsora >>>
- 11.25.** | Sajtó és ideológia a hatvanas években >>>

NAPI TANDORI

HÍREK

- 12.15.** | Humorban gazdag Ájvonne érkezik a REÖK-be >>>
- 12.13.** | Trafó – Mi a te ügyed? >>>

– A Fűzfa hangulata egyre intímabb a játékidő során. Tragédiaként nyit, egy melankolikus szakítás követi, majd feloldozással zárul. Hogyan teremtette meg a film érzelmi vonulatát?

– Úgy hatnak rám a karakterek és a történet, ahogy néhányunkra a zene. Hozzászokik a fül. Fején talátlad a szöveget: részemről sokkalta lényegesebb az emóciók fejlődése, mint a sztori alakulása. A történet pusztán egy csontváz, amire izmokat, idegeket, szívet, agyat és bőrt húzol fel. Mikor egy filmről beszélünk, azt válaszolod, „Tetszik.” vagy „Nem tetszik”, nem úgy felelsz, hogy „Értem ezt a filmet.” Hiszek ebben és szerintem is az adott film érzelmvilága gyakorol ránk hatást, amelyet az érzelmek struktúrája, a crescendo, a refrén vagy a szerzőben munkálkodó indulatok befolyásolnak vagy bármi, amihez egy jó művész végül a filmjével kezd.

– Az Eső előtt és a Fűzfa nem is annyira az idő, mint inkább az erőszak és a szeretet univerzális témáit járják körül. Miért?

– Mert rengeteget nyomnak a latban. A szeretet a félelem mellett valószínűleg az emberiséget irányító leghatalmasabb erő, az erőszak pedig egy megfeythetetlen jelenség, amely évezredek óta formálja a társadalmak születését és a közösségi együttlétet. Látszólag a skála két végpontján helyezkednek el és filmkészítőként pontosan ezt a kontrasztot becsülöm. A kettősség ugyanis nagyon sokat hozzátesz a drámaisághoz.

– A Fűzfa első története folklorisztikus. Dombokat és hagyományok kibontakozását nézzük meditativ stílusban. Hogyan jött létre a film atmoszférája?

– Jó móka kutatni és megalkotni egy rég letűnt világot, kiötlöni, hogyan viselkedtek a korabeli népek, mikor csókolták meg valaki kezét, netán zsörtölődtek, hogyan szeretkeztek és miképp vetették magukat alá a rettegéseiknek vagy a babonáiknak. Rettenetesen élvezem a kutatómunkát. Három etnológusprofesszor és történész dolgozott szakértőként a Fűzfán teljes munkaidőben, sok könyvet bújtunk, antropológusok végeztek terepmunkát. Hűek akartunk maradni egy időszakhoz, amely sokkal másabb a napjainkból ismert világnál, mint hinnénk. Tündérmesei, archetipikus, mitológiai birodalmat hoztunk létre a költői realizmus eszközeivel. Örömmel vettem bele magam a munkába, de nem értem be pusztán ennyivel. Látni kívántam, hogyan ütközik a régi éra egy jóval valóságosabb, kortárs történettel és szintén izgatót, hogy új értékminőséget kreáljak az idősíkok összevonásából.

- 12.11. | Izgalmas kortárs krimi Podmaniczky Szilárd új könyve? >>>
- 11.18. | Ezer újkori metszetet tesz digitális közkinccsé az Országos Széchényi Könyvtár >>>
- 11.13. | Kürti László és Ross Gillett kapja a Balassi Bálint-émlékkardot >>>
- 10.30. | Lemezen adták ki Keith Jarrett legendás műpabeli koncertjét >>>
- 10.30. | Hogyan mutatja be egy bevásárlóközpont értékvilágát egy logó? >>>
- 10.30. | A művészet, az együttműködés és a kihívásokon felülkerekedő kreativitás ünnepe volt a 29. CAFe Budapest Kortárs Művészeti Fesztivál >>>
- 10.29. | Asztali beszélgetések... – Szehtlo Gábor, az embermentő >>>
- 10.17. | Swimathon Pécs 2020 >>>
- 10.15. | Embertani érdekességek a Határtalan Régészet őszi számában >>>

TISZATÁJ

Tiszatáj 2020. december

Báger Gusztáv, Bob Dylan, Komor Zoltán, Lengyel András, Nyírán Ferenc, Talabér Miklós, Zalán Tibor versei

William Shakespeare szonettjei Fazekas Sándor fordításában
Abafáy-Deák Csillag, Csabai László, Hegedűs Imre János prózája
Lengyel András, Marjanucz László, Tverdota György, Zimonyi Zoltán tanulmánya
Nagy József: Mnemosyne

>>>

SZTEkult

Tiszatáj Szalon – Kassák anzix – Ólomüveg-kiállítás

Mindenkit nagy szeretettel várunk a SZTE JGYPK Rajz-Művészettörténet Tanszék hallgatóinak közös ólomüveg-kiállítására

2020. november 4. 17 óra
Tiszatáj Szalon (Szeged, Roosevelt tér 10-11.)

>>>

tiszatajonline.hu
14 363 kedvelés

Tetszik az oldal

További információ

IRODALOM MŰVÉSZET KULTÚRA
tiszatájonline.hu

– A női szemszög és az apaság is érzékenyen jelenik meg a filmben. Miképp dolgozta ki a film genderpolitikáját?

– Emberekről mesélek. Kedvelem és szeretem is megérteni őket, szívesen érzek velük együtt, illetve megértésre és együttérzésre ösztönzöm a társaimat. Nyitott szívvel és józanésszel közeledem feléjük. Van, aki nőnek és van, aki férfinak született. Nem több, hanem kevesebb megosztottságra lenne szükségünk.

– Foglalkozik azzal is, hogy a gyermekvállalás miképp befolyásolja a viselkedéseinket és a döntéseinket. A történet ezen aspektusa hogyan született meg?

– A gyermekvállalás kérdése minden filmemen végigvonul, de ez nem szándékos. Üzeneteket sem próbálok megfogalmazni. Csupán számomra érdekes figurákat követek és engem gondolkodásra, alkotásra bíró eseményeket figyelek.

– Néha irodalmi szövésszerű mondatokat hallani a Fűzfában...

– Imádok írni, mert szabadságot és hatalmas boldogságot jelent. A filmkészítés viszont kemény dió. A Fűzfa vagy bármelyik korábbi mozim poézise spontán. Nem tervszerűen írok, rendszerint nem is tudom, mi lesz a filmem tanulsága vagy erkölcsi konklúziója. Központi érzésekbe kapaszkodom, a sztori és a karakterek érdekelnek, a mű belső logikájára fókuszálok, de arra nem gondolok, mindezt hogyan dolgozza majd fel a néző.

– Olyan kérdések is terítékre kerülnek benne, mint a rasszizmus, a gyermekbántalmazás és a szegénység. Kortárs problémákra szerette volna felhívni a figyelmet?

– Ezek sem tudatosan épültek a filmbe, inkább annak következményei, hogy nyitott szemmel járok a környező világban. Elképesztő, hogy a 21. században továbbra is rasszizmusról, gyermekbántalmazásról, szegénységről kell beszélnünk, mintha még mindig a középkorban lennénk. Nemcsak ilyen értelemben, de úgy érzem, mintha rükvercbe kapcsolunk volna. Amikor emberek milliói olyasvalakire szavaznak, akinek a gyűlöletkeltés a legfőbb célja, rengeteg kérdés felmerül benned.

– Olyan ismétlődő motívumok bukkannak fel a Fűzfában, mint az ötéves gyermekre várakozás és a kisfiúk elfenekelése a múltban és a jelenben. Hogyan kerültek a filmbe ilyen apróságok?

– Mindkettő egy művészeti homokozóban zajló játszadozás része. Írás vagy rendezés közben bukkannak a felszínre és ha összhangban állnak a film melódiájával, a helyükre kerülnek az elemek. Mint említettem, nem tervszerűen dolgozom, az említett példák az intuícióm részei.

– Cameózni is szokott a filmjeiben, többnyire fotókon. Jelen esetben orvosként szűrhatjuk ki egy plakáton. Honnan jött az ötlet?

– Legelőször akkor tettem ilyet, amikor az *Eső előtt*-ben nem jelent meg a forgatáson a statisztá, akinek a lelőtt áldozatot kellett volna játszania Aleksandar (a Rade Serbedzija játszottá haditudósító – Sz. G. Á.) fotóin, úgyhogy beugrottam. Könnyen ment és tetszett a Hitchcock-imitáció, bár én sosem színészkedem, rendre csak képeken villanok fel. Fotókon, archív felvételeken a főszereplők felmenőjeként, képernyővédőkön és pólókon. A Fűzfában egy nagymamámról elnevezett kávé reklámozó doktor vagyok. Belső tréfa a figyelmes nézőknek, amit rengetegen észrevettek és nevettek is rajta.

– „*Eső lesz. Csípnék a legyek.*” Az új filmjében ismét hallhatók az *Eső* előtt kulcsmondatai. Szándékosan?

– Igen, újabb rejtett geg, egy kis csemege a hozzád hasonló vájtszeműeknek. Persze, a hangütés változott. Az *Eső előtt*-tel szemben a *Fűzfa* szereplői poénként használják a tételmondatokat. Mintha gyerekkorukban látták volna a filmet és immár gúnyt űznének belőle.

– A *Fűzfa sorspuzzle*-je nálam *Kiesowski munkásságát idézte, míg az utolsó sor az Áldozathozatalt. Próbálja utánozni valaki életművét?*

– Általában nem tudatosan. Néha idézek egy általam csodált filmből kalapemelés formájában vagy szerény poénként. Aleksandar például egy régi biciklire pattan az udvarában és a *Raindrops Keep Fallin’ On My Headet* (a *Butch Cassidy és a Sundance kölyök* slágerét – Sz. G. Á.) fütyüli. Természetesen, a művész nem egy zárt rendszerben él és nem is szabadna így eljárnia. Folyamatos párbeszédbe bocsátkozunk a külső és belső közegünkkel, melyeknek az általunk befogadott műalkotások is a részét képezik. Ha jónak találsz egyet, az befolyásol és lehetséges, hogy felhasználod egy téged érzelmileg, intellektuálisan vagy művészileg érintő aspektusát. Ősidők óta ez a helyzet. A művészek egymástól tanulnak. A lényeg, hogy úgy sáfárkodjunk az említett részegységekkel, hogy önálló, integritással rendelkező műalkotás keletkezzen belőlük. Furcsa, hogy néhányan olyan filmekkel vonnak párhuzamot, amiket nem is láttam. Persze, ez nem jelenti azt, hogy maga a hasonlóság ne lenne meg. Néha a dolgok ott vannak előttünk és egy kellő érzékenységű művész hozzájuk fér. Mi mással indokolhatnánk például, hogy a *Ponyvaregény* és az *Eső előtt*, két hasonló, ám eredeti szerkezetű film ugyanabban az időben látta meg a napvilágot két földrészen úgy, hogy a munkálatok közben egyikünk sem tudott a másik projektjéről?

– A *Drót* egyik korai epizódjában a feltörekvő Michael K. Williamst és a 14-15 éves Michael B. Jordant instruálhatta. Milyen volt a közös munka?

– Értékes tapasztalatokat szereztem. Nagyon gyorsan, egy gépezet fogaskerekeiként kellett dolgoznunk. Mivel a nyitóévadban számítottak rám, hatást gyakorolhattam a sorozat képi világára. Hosszú lencsékhez és egyszerű hosszú beállításokhoz ragaszkodtam. Izgalmas volt a színészekkel való munka. Próbákat tartottam, ami gyakorlatilag elképzelhetetlen az amerikai televíziózásban. Nincs rá idő, de kitartónak bizonyultam, ugyanis egy veterán, az

alkotófolyamat iránt érdeklődő producerrel hozott össze a sors, így helyet tudtunk szorítani a felkészülési periódusnak. A színészek nagyon jól érezték magukat, mivel ez a metódus nagyban segítette az alakításukat. Idris Elbára különösen jól emlékszem ebből az időszakból.

– A világjárvány miatt gyakoriak a beszélgetések a mozi és a streaming ellentétéről. Ön, aktív fotósként hogyan látja e médiumok jövőjét?

– A streaming nagy jelentőségre tesz majd szert, de a mozik sem szűnnek meg a filmfogyasztás lényeges csatornáit lenni. Zenét töltünk le, hanglemezeket teszünk fel, de a koncertlátogatás élménye sem veszett el. Sörözhetünk otthon, de ihatunk egy bárban is a barátainkkal.

– Kik azok a kortárs rendezők és melyek azok a filmek, amelyeket manapság kedvel?

– Nem nézek sok filmet. Szívesebben olvasok könyvet, járok múzeumba vagy nézek kosármecset. Ott legalább nem tudod, mi lesz a végeredmény.

Szabó G. Ádám

(Az interjúban látható fotókat köszönjük Stefan Vidikovnak, a rendező asszisztensének.)

Kapcsolódó írásunk:

[Hajlik, de nem törik \(Szabó G. Ádám kritikája a Fűzfa című filmről\) >>>](#)

Címke: [Eső előtt](#), [film](#), [Fűzfa](#), [interjú](#), [Milcho Manchevski](#), [Szabó G. Ádám](#)

Ajánlom 49

Megoszt

Partnereink **Impresszum**

Könyvajánló

